

Ál/Oldás (Pseudo Solution)

Puskás Marcell

Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, Művészeti Kar

Tervezőgrafika szak, 2014, harmadik évfolyam

Konzulens: Július Gyula, képzőművész

1. A probléma bemutatása

Az emberek tudatában a tisztálkodásnak, a fürdésnek mindig is két oldala volt. A fizikai, testi megtisztulás mellett jól felfedezhető a lelki felfrissülés, a rossz cselekedetekről, szégyentől, bűnöktől való megszabadulás is. Különböző ősi törzsek az újszülötteket a megáldott folyó vizébe mártják, megtisztítva őket ezzel a bűneiktől. Hasonló motívum figyelhető meg a kereszténységben az újszülöttek megkeresztelésekor, a mohamedán fürdőkben, a különböző szent lábmosó helyeken, valamint akkor is, amikor nagycsütörtökön a katolikus egyház elvégzi a lábmosási szertartást.¹

A rituális fürdés testi-lelki tisztító ereje a zsidó vallásban is megtalálható. A rituális fürdés a Talmudban részletesen szabályozott, a nők tisztulására szolgáló fürdő: a havi ciklust befejező asszonyoknak a fürdőben kell teljesen alámerülniük, hogy ismét tisztává váljanak a házaseleltre.² Ugyancsak felfedezhető ez a motívum a filmtörténetben is. Ha egy szereplő rosszat tett, teátrális körülmények között megfürdik, megszabadulván ezzel a bűnétől. Manapság sok marketingkampány is épül erre a jelenségre, ahol egy adott tisztálkodási szer lélektisztító oldalát is hangsúlyozzák. A különböző közösségi portálokon pedig sorra találkozunk olyan képekkel, ahol a kép készítője önmagát örökítette meg, miközben fürdik. A kép leírásaként pedig “#fürdés, #tisztálkodás, #lélektisztítás, #hibáztam, #segítség” címkék jelennek meg. Az így publikált képek különösen “erős” lélektisztító erővel bírnak, hiszen megjelenik bennük a fürdés motívum, valamint az online közösségtől várt bűnök alól történő virtuális feloldozás is.

¹ ISMERETLEN SZERZŐ: Lábmosás. *kislexikon.hu*, <http://www.kislexikon.hu/labmosas.html> Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

² UJVÁRI PÉTER: *Magyar zsidó lexikon*. Budapest, 1929.
 Internetes elérhetősége: <http://mek.oszk.hu/04000/04093/html/>
 Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

2. Az alkotói folyamat

Munkám során ezt a jelenséget igyekeztem kifigurázni. Elkészítettem az áldó/oldó szappant: különböző negatív töltetű szavakat “hibáztál, megbántottad, elrontottad, összetörted, megaláztad, megfélemlítetted...” véstem a szappanba. Majd az így létrejött mélyedéseket fekete festékkel töltöttem fel. A termék használója így nemhogy megfélemez, hanem még jobban azonosul bűnével. Továbbgondoltam a szappan csomagolását is. A doboz hátsó oldalának a megjelenését úgy készítettem el, akárcsak egy Instagram bejegyzése. A szappanon található negatív jelentésű szavakat itt is feltüntettem, valamint egy átlátszó zöld fóliát helyeztem a hátoldalra, mivel egyes értelmezések szerint, a zöld a szégyen színe. A doboz ezen oldala könnyedén eltávolítható, és egy “analóg Instagram” filterré alakítható. A termék használója így elkészítheti a “feloldozásért esedező” képét. Ám ez a feloldozás háromszorosan is anti-feloldozás lesz, hiszen a szappanon található negatív jelentésű szavak megerősítik abban, hogy rosszat követett el, a festék kioldódásával fizikálisan is megfélemez, valamint az “anti-instagram” filter még jobban emlékezteti a bűnére, szégyenére. A folyamat első felében szükségem volt egy már elkészített, bolti forgalmazásban kapható szappanra. Ezek a szappanok rendre tartalmazzák az adott gyártó logóját is, amire nekem a munkám során nem volt szükségem. Így, első lépésben ettől kellett megtisztítanom a szappant. Miután ezzel készen voltam, egy éles eszközzel belekarcoltam a negatív töltetű szavakat a szappanba. A mélyedéseket fekete temperával töltöttem fel. Rövid száradási idő után, a szappan készen is állt a használatra. Ezek után a csomagolás elkészítésével kezdtem el foglalkozni. A bolti forgalmazásban kapható szappan dobozának a hátsó oldalát eltávolítottam, és azt egy Instagram bejegyzéshez hasonló módon készítettem el. Egy átlátszó zöld műanyag fólia került a doboz hátsó felére, valamint az Instagram kezelőfelületéhez hasonló szövegek, ikonok, színek és formák. Hastagekben pedig ugyanazokat a szavakat tüntettem fel a doboz hátsó oldalán, mint amit a szappanra is írtam.

A pályázatra beadandó tárgy jelenleg még kísérleti stádiumban áll. A fent leírtakat szeretném továbbfejleszteni, mélyebb jelentést kölcsönözni a szappannak.

Első lépésben szeretném a szappan mélyedéseit továbbfejleszteni. A mélyedések különböző jelentést hordozhatnak. A kereszténység által tanított elvek szerint léteznek bocsánatos, és halálos bűnök is.³ A kísérleti munka során kiderült, hogy a szappan felületébe karcolt szavakból a festék azonnal kioldódik, így a bűnök azonnal feloldódnak. A felületi karcolások a szappanon jelenthetnék ezeket a bocsánatos bűnöket, hiszen a kereszténység tanai szerint egyszeri gyónással elkövetője azonnal megszabadulhat tőlük. Azonban léteznek olyan bűnök is, a kereszténység szerint halálos bűnök, amik többszöri megtisztulással sem moshatók le. Ezt a jelenséget úgy vizualizálnám, hogy a szappan mélyebben található felületeibe is helyeznék el szavakat, valamint a vízbázisú temperát, textilfestékre cserélném. A festék igen nehezen távolítható el a bőrről. Ez jól reprezentálhatná a halálos bűnök súlyosságát és azt, hogy mennyire nehéz megszabadulni tőlük.

Ezek a bűnökhöz kívül a kereszténységben megkülönböztetik a hét főbűn fogalmát is. Ezek olyan bűnök, amelyek a bűnök szaporodását segítik elő, mert más bűnök származhatnak belőlük.⁴ Ezt a következőképp szeretném szimbolizálni: a szappan belsejébe a hét főbűn kezdőbetűjének (K, F, B, H, T, I, R) nyomdai ólombetűit helyezném el. Az ólombetűk akkor is megmaradnának, amikor már a szappan teljes egésze elkopott. Ez jól kifejezhetné a hét főbűn örökkévalóságát. A kereszténység szerint a hét főbűnből további bűnök eredeztethetők. Ezt a kezdőbetűk használatával szeretném kifejezni, ugyanis egy kezdőbetű jelenthet egy főbűnt is, de jelenthet egy halálos, vagy akár egy bocsánatos bűnt is.

Felmerülhet a kérdés: a szappan használatával és vízzel történő érintkezésével a bűnök kioldódhatnak, feloldódhatnak, tehát meg is szabadulhatunk tőlük. Ennek a problémának a kiküszöbölésére használnám az ólombetűket. Ezen felül ha a szappan teljes egésze is feloldódna, akkor sem érezhetnénk azt, hogy megszabadultunk bűneinktől. Az ólombetűk, valamint a kezünkön és a mosdótál felületén keletkező fekete réteg emlékeztethetne bűneinkre.

³ BENKICS JÓZSEF: *Világvallások és a kereszténység*. Budapest, Bioenergetic Kiadó, 2005. 45.

⁴ BENKICS JÓZSEF: *Világvallások és a kereszténység*. Budapest, Bioenergetic Kiadó, 2005. 47.

3. Analógiák

3.1 Analógiák a filmtörténetben

A fent leírt felvetés, vizuálisan filmekben is megjelenik. Egyik példa A Szauna című film. A filmben egy testvérpár szörnyű dolgokat követ el, majd, hogy megtisztuljanak bűneiktől egy erdőszerű szaunába vonulnak megtisztulást keresni.⁵

3.2 Analógiák a népszokásokban és a vallásban

3.2.1 A víz és a tisztálkodás

A tisztálkodás legfontosabb eszköze, közege a víz, amely az élet egyik nélkülözhetetlen feltétele, ugyanakkor a veszély, a pusztulás megtestesítője. A tisztálkodás fizikai megvalósítása és a rituális megtisztulás gyakran együtt járnak és több szinten is megvalósulhatnak (test, ruházat, környezet). A piszkosból/tisztátalanból tisztáváaválás olyan folyamat, amely két állapotot köt össze. Ezek az egymással ellentétben álló állapotok nemcsak a tiszta-piszkos ellentéppárral jellemezhetők, ennél jóval gazdagabb jelentéstartalom húzódik meg mögöttük, amely további ellentéppárokkal jellemezhető. A tisztálkodás = fizikai, vagy rituális szennyeződés eltávolítása – a rendezés. Szintjei lehetnek testi, ruházati, vagy környezeti jellemzők.

A piszkos fogalomhoz csatolhatók a rendetlen, a csúnya, az elutasító, a beteg, vagy a veszélyes jelzők. Ezzel ellentétben a tiszta fogalomhoz a rendes, a szép, a követendő, az egészséges és az ártalmatlan jelzőtársul.

3.2.2 Közmondásaink

A megtisztulás lelki oldala közmondásainkban is megjelenik. A betegség, vagy rontás esetén alkalmazott füröszttéses, mosdatásos eljárásokat például végezheti specialista, vagy laikus személy, a gyógyítás történhet otthon, vagy gyógyfürdőben, búcsújáróhelyen, vagy egy vajákos asszony házában. A tisztátalan állapotok (menstruáció, szülés, halál) esetén is gyakran rituális mosdás védő, vagy szabadít meg

⁵ ISMERETLEN SZERZŐ: Sauna. *Horror-fix*, <http://www.horror-fix.com/2012/12/09/sauna-2008-time-to-wash-away-your-sins/>

Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

az ebben rejlő veszélytől. „A tisztaság fél egészség” közmondásunk fejez ki, hogy ezek a szokások mind közös töről fakadnak.⁶

3.2.3 A víz jelképrendszere

A víz szimbolizmusa ennél fogva mind a halált, mind az újjászületést magába foglalja. A vízzel való érintkezés mindig újjáéledést jelent; egyrészt azért, mert a feloldódásra "újjászületés" következik, másrészt azért, mert az elmerülés termékenyvé tesz és megsokszorozza az életerőt.⁷ A vízhez kötődő kozmogóniáknak antropológiai síkon a hülogenezisek felelnek meg, azok az elképzelések, amelyek szerint az emberi nem a vízből született.⁸

3.2.4 Rituális fürdés

A megmerítkezés a zsidó vallásból átvett keresztény szimbolikában is az újjászületés jelképe; Keresztelő Szent János a Jordán folyó vizében merítette alá a népet, és ennek folytatása az újszülöttek megkeresztelésének szokása.

A rituális fürdés a Talmudban részletesen szabályozott, a nők tisztulására szolgáló fürdő: a havi ciklust befejező asszonyoknak a fürdőben kell teljesen alámerülniük, hogy ismét a házasságra tisztává váljanak. Használatát előírják még a gyermekágyból felépülők, a menyasszonyok és, a zsidó hitre áttérők számára is.⁹

6 JUHÁSZ KATALIN: *A víz és higénia*. Internetes elérhetősége: http://mta.hu/fileadmin/I_osztaly/eloadastar/A_viz_JuhaszK.pdf

Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

⁷ BERDE KÁROLY: *A magyar nép dermatológiája*. Budapest, Molt Kiadó, 1940. 34-41.

⁸ ELIADE, MIRCEA: *A szent és a profán*. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2009. 89-110.

⁹ UJVÁRI PÉTER: *Magyar zsidó lexikon*. Budapest, 1929.
Internetes elérhetősége: <http://mek.oszk.hu/04000/04093/html/>
Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

Lezárás:

A munka fő célja az volt, hogy a fent említett analógiákat és a különböző vallásokkal, népszokásokkal összekapcsolódó elgondolásokat a fürdésről újraértelmezze. A filmekben, valamint a különböző közösségi oldalakon előszeretettel használják ki az emberek tudatában élő, a fürdéssel, mint lélektisztító erővel kapcsolatos képeket, tévhiteket. Számos képpel találkozunk különböző portálokon, ahol a felhasználók egy hosszú, bűnökkel teli nap után virtuális feloldozásért könyörögnek. Ennek a folyamatnak, valamint a szappannak, mint tárgynak a kifordításával és újraértelmezésével új lehetőségeket nyithatok, és megmutathatom azt, hogy a fürdés nem feltétlenül egyenlő a gyónással és a megtisztulással.

Források jegyzéke:**Nyomtatott források:**

BENKICS JÓZSEF: *Világvallások és a kereszténység*. Budapest, Bioenergetic Kiadó, 2005.

BERDE KÁROLY: *A magyar nép dermatológiája*. Budapest, MOKT Kiadó, 1940.

ELIADE, MIRCEA: *A szent és a profán*. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2009.

Internetes források:

JUHÁSZ KATALIN: *A víz és higiénia*. Internetes elérhetősége: http://mta.hu/fileadmin/I_osztaly/eloadastar/A_viz_JuhaszK.pdf

Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

ISMERETLEN SZERZŐ: Lábmosás. *kislexikon.hu*, <http://www.kislexikon.hu/labmosas.html> Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

ISMERETLEN SZERZŐ: Sauna. *Horror-fix*, <http://www.horror-fix.com/2012/12/09/sauna-2008-time-to-wash-away-your-sins/>

Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

UJVÁRI PÉTER: *Magyar zsidó lexikon*. Budapest, 1929.

Internetes elérhetősége: <http://mek.oszk.hu/04000/04093/html/>

Utolsó ellenőrzés dátuma: 2014. április 27.

Képjegyzék

